



18.10.2018

EPL/125/03.07.05/2016

Lausunto alueellisesta liikenteestä sekä osto- ja velvoiteliikenteen kehittämisestä

Liikenne- ja viestintäministeriö suunnittelee rautateiden osto- ja velvoiteliikenteen seuraavaa kautta vuodesta 2020 alkaen. Nykyiset ostoliikennesopimus ja päätös velvoiteliikenteestä ovat voimassa vuoden 2019 loppuun. Ministeriön on tulevilla kaudella tarkoitus pilotoida yhdessä alueiden kanssa alueellista liikennettä sekä tarkastella muutoinkin osto- ja velvoiteliikenteen kokonaisuutta ottaen huomioon alueiden tarpeita.

Osto- ja velvoiteliikenteen suunnittelua varten ministeriö pyytää alueiden näkemyksiä liikkumistarpeista, sekä osto- ja velvoiteliikenteen mahdollisesta tulevasta tarjonnasta. Näihin liittyen ministeriö toivoo kehittämis ehdotuksia aikataulusuunnittelua varten sekä alueen sisäisen, että alueiden välisen liikenteen osalta sekä erityisesti, mitkä ovat nykyisen junatarjonnan tärkeimmät vuorot ja merkittävimmät palvelutasopuutteet. Samassa yhteydessä LVM pyytää kirjeen jakelussa olevia viranomaistahoja ilmoittamaan kiinnostuksensa osallistua pilottiyhteistyöhön uuden ostoliikennesopimuksen ja velvoitepäätöksen valmistelussa ja toteutuksessa.

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa lausuntonaan seuraavaa: Etelä-Pohjanmaan liitto hakee yhdessä Pohjanmaan ja Keski-Suomen liittojen kanssa raideliikenteen pilottikohteeksi ja pilottiyhteistyöhön uuden ostoliikennesopimuksen ja velvoitepäätöksen valmistelussa ja toteutuksessa. Liitot tulevat jättämään yhteisen hakemuksen, johon myös kunnat ovat ilmoittaneet suhtautuvansa myönteisesti. Osa kunnista on tehnyt kunnanhallitustasolla päätöksen osallistua liittojen koordinoimaan hankkeeseen, mikäli pilotti tulee hyväksytyksi. Pilottihakemuksessa on selvitetty niitä paikallisia, alueellisia ja koko alueen yhteisiä kulkutarpeita ja liikenteen kehittämis ehdotuksia, joita myös tämä lausuntopyyntö koskee. Etelä-Pohjanmaan liitto viittaakin tässä lausunnossa myös pilottihankehakemukseensa.

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa lausuntonaan, että pilottihakemuksessa esiin nostettuihin kysymyksiin ja kehittämistarpeisiin tulee joka tapauksessa hakea alueellista ratkaisua, jossa junaliikenne muodostaa yhdessä muun joukkoliikenteen kanssa yhteen toimivan julkisen liikenteen kokonaisuuden, ja että junaliikenne palvelee aiempaa paremmin myös alueiden sisäisessä liikenteessä.

Kulkutarpeet ja näihin liittyvät kehittämis ehdotukset

Etelä-Pohjanmaan alueen kulkutarpeita on selvitetty vuonna 2018 valmistuneessa 'Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen joukkoliikenteen palvelutasoselvitys vuosille 2019–2022' -raportissa (LIITE 1). Lisäksi vuonna 2015 valmistuneessa 'Kehityskäytävä välillä Vaasa–Seinäjoki, esiselvitys' -selvityksessä (LIITE 2) on tutkittu Seinäjoen ja Vaasan välisiä yhteyksiä sekä väylien että liikkumispalveluiden näkökulmasta. Alueen matkaketjuja on tutkittu selvityksessä 'Matkaketjuselvitys Vaasa-Seinäjoki-Kokkola' vuodelta 2016 (LIITE 3). Maakuntatasolla



18.10.2018

EPL/125/03.07.05/2016

liikenneverkkojen ja -järjestelmien kehittämistä on pohdittu maakuntakaavan (2005), liikenteen vaihemaakuntakaavan (2016) ja liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen (2017) laatimisen yhteydessä. Mm. liikennejärjestelmäsuunnitelmassa matkaketjut ja MaaS-ajattelu on nostettu tärkeäksi kehityskohteeksi.

Matkaketjuseelvityksessä tunnistettuun neljä mahdollista matkaketjujen kehityskohdeteemaa, joihin liittyy lisätutkimustarpeita.

Joukkoliikenteen solmukohtia tulee kehittää: Seudullisen joukkoliikenteen merkittävimmät solmukohdat ovat kaupunkien matkakeskukset. Vaasassa ja Seinäjoella matkakeskusten laadullinen palvelutaso on hyvä. Molemmat matkakeskukset olisi hyvä sitoa paremmin paikallisliikenteeseen. Maakuntien alueella voitaisiin tarkastella myös pienempien solmukohtien kehittämistä esimerkiksi pienemmällä rautatieasemilla, jolloin pienemmät kunnat voitaisiin liittää tehokkaammin joukkoliikenteen runkoyhteyksiin.

Eryityisesti Vaasan lentoaseman saavutettavuus joukkoliikenteellä on osittain melko heikko nykyisten aikataulujen takia. Maakuntakeskuksissa tulisi tarkastella joukkoliikennejärjestelmää kokonaisuutena ja pyrkiä aikataulutuksella ja vuorotarjonnalla parantamaan matkojen ketjuttamisen edellytyksiä. Lento- ja juna-aikatauluja on hankala muuttaa, mutta paikallis- ja liityntäliikennettä voidaan sopeuttaa tukemaan paremmin pitkän matkan runkoyhteyksiä. Älyliikenteen sovellukset voivat merkittävästi parantaa matkaketjujen houkuttelevuutta ja vähentää eri kulkumuotojen välisten rajapintojen ongelmia. Selkeimmin matkaketjujen rakentaminen voisi toimia, jos ulkopuolinen osapuoli keräisi informaation eri osapuolilta ja koko matkaketjua koskeva tieto olisi saatavilla samasta paikasta. Oleellisin informaatio on vaihtoehtoiset kulkumuodot, aikataulut, kartat reiteistä ja pysäkeistä sekä häiriötiedot.

Maakuntien alueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä on lukuisia merkittäviä vapaa-ajankohteita. Joukkoliikenneyhteyksien kehittäminen näihin kohteisiin siirtäisi ainakin osan henkilöautomatkoista joukkoliikenteeseen tukeutuviin matkaketjuihin. Näillä vapaa-ajankohteilla voisi olla myös kasvavassa määrin vaikutus alueen lentoasemien kansainvälisten matkustajien määrään. Matkailukohteiden kehittämiseen yhtenä kokonaisuutena edellyttää toimivia joukkoliikenneyhteyksiä niiden välillä.

Joukkoliikenteen palvelutasoselvityksessä todettiin, että Joukkoliikenteen kulkutapaosuus Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella on alhainen, noin 1 %, mutta riittävien joukkoliikenneyhteyksien merkitys alueen kunnille ja asukkaille on kuitenkin suuri. Etelä-Pohjanmaan hajakeskittynyt asutusrakenne mahdollistaa joukkoliikenteen merkittävän kehittämisen, mikäli matkaketjuista saadaan toimivia erityisesti pendelöintiin sekä opiskeluliikenteeseen. Hyvät joukkoliikenteen palvelut ovat tärkeä kuntien elinvoimaisuuden mittari.



18.10.2018

EPL/125/03.07.05/2016

Opiskelijoita ja erityisesti toisen asteen opiskelijoita voidaan selvityksen mukaan pitää suunnittelualueen joukkoliikenteen tärkeimpänä käyttäjäryhmänä. Palvelutasoehdotuksessa pyritään turvaamaan riittävät, kysyntää vastaavat yhteydet alueen oppilaitoksiin vähintään nykytasolla. Hyvät joukkoliikenneyhteydet parantavat myös alueen oppilaitosten houkuttelevuutta.

Palvelutasoehdotuksessa tarjontaa esitetään lisättävän erityisesti parhaan kysynnän omaaville yhteysväleille kaupunkiseuduilla ja kaupunkien välillä. Tavoitteena on, että näillä yhteysväleillä joukkoliikennematkustus lisääntyisi erityisesti työmatkoilla. Tähän pyritään aikataulujen hyvällä suunnittelulla ja tiedottamista kehittämällä.

Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että on tarkoituksenmukaisinta panostaa joukkoliikenteeseen niillä alueilla, jossa sille on potentiaalista kysyntää ja hyvät kehitysnäkymät. Ehdotuksena on nostaa palvelutasoa uusilla lisävuoroilla joukkoliikenteen seuraavilla yhteysväleillä (tähän otettu välit, jotka voidaan hoitaa myös raideliikenteenä): Laihia–Vaasa (V), lisävuoroja 7+1; Kauhava–Lapua (VI+), lisävuoroja 5; Ähtäri–Alavus–Seinäjoki (VI), lisävuoroja 2; ja Alajärvi–Seinäjoki (osin) (VI), lisävuoroja 2. (suluissa olevat V-VI -merkinnät palvelutasoselvityksessä päätettyjä palvelutasoluokkia)

Selvityksessä todettiin lisäksi, että ”koska alueella on joukkoliikenteen tarjontaa varsin vähän, sujuvien matkaketjujen merkitys on suuri. Erityisesti linja-auto- ja junaliikenteen välisten vaihtojen mahdollistaminen ja sujuvuus on tärkeää, jotta raiderunkoliikenne palvelisi mahdollisimman laajaa asiakaskuntaa. Sujuviin matkaketjuihin liittyy oleellisesti tavoite yhteentoimivista lippujärjestelmistä ja kaikki kulkutavat ja tarjonnan kattavasta informaatiosta. Lippujärjestelmiin ja informaatioon liittyvässä palvelutasossa ELY-keskuksen vaikutusmahdollisuudet ovat kuitenkin pienet, ja tavoitteena on, että uusia ja entistä parempia palveluita syntyisi markkinaehtoisesti. Koetun palvelutason oleellisia tekijöitä ovat matkustusmukavuus (kaluston laatu) sekä mahdollisuus hyödyntää matka-aikaa esimerkiksi työnteekoon.”

Palvelusomäärittelytyön yhteydessä nousi esiin joukkoliikenteen aikataulujen kehittäminen vastaamaan paremmin mm. opiskelijoiden ja pendelöijien liikkumistarpeita. Erityisesti juna-bussi matkaketjuilla aikatauluja on mietittävä alueen koko liikennejärjestelmätasolla, ei yksi yhden liikkumismuodon kannalta.

Etelä-Pohjanmaan olemassa oleva lippujärjestelmä

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa, että lippujärjestelmän teknisestä toteutuksesta ja yhteiskäyttömahdollisuuksista alueella lausuu sovitusti Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus. Liitto toteaa, että raideliikenteen ja laajemmin julkisen liikenteen kulkutapaosuuden noston yksi tärkeimmistä edellytyksistä on lippujen yhteiskäyttöisyys. Yhteiskäyttöiseen lippujärjestelmään liittyy osaltaan myös toimiva ja helppokäyttöinen reittiopas. Mikäli tällaista joukkoliikenteen käyttöä tukevaa reittiopas/navigointi -sovellus ei näytä markkinaehtoisesti syntyvän, on viranomaisten



18.10.2018

EPL/125/03.07.05/2016

vauhditettava sellaisen syntyä joko hankkimalla sovellus ja järjestelmä tai rahallisesti tukemalla sellaisen toteuttamista.

Yhteiskäyttöisten lippujärjestelmien käyttäjäpotentiaali, alueelliset yhteysvälitarkastelut (2013) -selvityksessä (LIITE 4) arvioitiin mm. Vaasa-Seinäjoki yhteysvälin käyttäjäpotentiaaloin, mikäli käytössä olisivat yhteiskäyttöiset matkaliput. Selvityksen mukaan yhteysväliillä arvioitiin tarkasteluajankohtana tehtävän yhteensä noin 6400 työ- ja opiskelumatkaa vuorokaudessa, mikä tarkoitti

- noin 900 joukkoliikennematkaa vuorokaudessa (joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus 14 %)
- 180 000 joukkoliikenteen matkaa vuodessa.
- Asemien vaikutusalueen ulkopuolelta saapuvan liityntäliikenteen synnyttämäksi lisäpotentiaaliksi (+ 20 %) arvioitiin 180 matkaa/vrk.

Yhteysvälin työmatkojen pituuden ja suuntautumisen sekä juna- ja bussiliikenteen vuorotarjonnan perusteella arvioitiin, että noin 20–25 % työssäkäynti- ja opiskelumatkoista hyötyisi yhteiskäyttöisestä lipusta. Tämä tarkoittaisi **noin 1600–2000 yhteiskäyttöistä lippua vuodessa** (43 200–54 000 matkaa/vuosi, 27 matkaa/lippu). Etelä-Pohjanmaan Ely on ilmoittanut kiinnostuksensa kohdistuvan ensisijaisesti lippu- ja maksujärjestelmien kehittämiseen ja lanseeraamiseen, jotta samat liput kävisivät kaikessa alueen joukkoliikenteessä ja/tai yksi taho myy koko matkaketjulle tarvittavat matkaliput.

Yhteenveto

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa lausuntonaan, että se pitää LVM:n tavoitetta osto- ja velvoiteliikenteen alueellisen suunnittelun ja hankinnan kehittämissäpyrkimyksiä erittäin kannatettavina. Myös tavoite mm. lipputuotteita kehittämällä saada aikaan eri (joukko)liikennemuotojen muodostama alueellinen liikennekokonaisuus on myös liiton tavoitteiden mukainen. Etelä-Pohjanmaan liitto haluaa pilottihankkeessa tai ilman sitäkin olla aktiivisesti yhteistyössä LVM:n kanssa kehittämässä Etelä-Pohjanmaan raideliikennekokonaisuutta osto- ja velvoiteliikenteen seuraavaa kautta suunniteltaessa.

Liitteet:

LIITE 1: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen joukkoliikenteen palvelutasoselvitys vuosille 2019–2022 (2018)

LIITE 2: Kehityskäytävä välillä Vaasa–Seinäjoki, esiselvitys (2015)

LIITE 3: Matkaketjuseelvitys Vaasa-Seinäjoki-Kokkola (2016)

LIITE 4: Yhteiskäyttöisten lippujärjestelmien käyttäjäpotentiaali, alueelliset yhteysvälitarkastelut (2013) -E 4